

Sygn. akt III AUa 974/12

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 22 listopada 2012 r.

Sąd Apelacyjny w Lublinie III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący - Sędzia	SA Barbara Mazurkiewicz-Nowikowska
Sędziowie:	SA Marcjanna Górską (spr.) SA Teresa Czekaj
Protokolant: st. prot. sądowy Maciej Mazuryk	

po rozpoznaniu w dniu 22 listopada 2012 r. w Lublinie

sprawy M. P.

przeciwko Prezesowi Zakładu Ubezpieczeń Społecznych

o umorzenie należności likwidowanego funduszu alimentacyjnego

na skutek apelacji wnioskodawcy M. P.

od wyroku Sądu Okręgowego w Lublinie

z dnia 20 sierpnia 2012 r. sygn. akt VIII U 2625/12

oddala apelację.

Sygn. akt III AUa 974/12

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 6 czerwca 2012 roku Prezes Zakładu Ubezpieczeń Społecznych - Likwidator Funduszu Alimentacyjnego na podstawie art. 68 ust. 1 w zw. z art. 63 ust. 3 i 4 ustawy z dnia 28 listopada 2003 roku o świadczeniach rodzinnych (tekst jednolity: Dz. U. z 2006 roku, Nr 139, poz. 992, ze zm.) odmówił M. P. umorzenia należności likwidowanego funduszu alimentacyjnego z tytułu wypłaconych w zastępstwie świadczeń alimentacyjnych oraz 5% opłaty na pokrycie kosztów związanych z działalnością funduszu za okres od kwietnia 1988 roku do kwietnia 2004 roku, w kwocie 40.325,54 złotych.

Odwołanie od tej decyzji złożył M. B. domagając się zmiany i umorzenia należności likwidowanego funduszu alimentacyjnego. W uzasadnieniu podał, że znajduje się w bardzo trudnej sytuacji finansowej i rodzinnej co stanowi szczególnie uzasadniony przypadek przemawiający za uwzględnieniem jego odwołania.

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wniósł o jego oddalenie.

Wyrokiem z dnia 20 sierpnia 2012 roku Sąd Okręgowy w Siedlcach oddalił odwołanie. Sąd Pierwszej instancji ustalił, że M. P., urodzony (...) jest ojcem dwóch synów, K. w wieku 30 lat oraz P. w wieku 32 lat.

Wnioskodawca nie wywiązywał się z ciężącego na nim obowiązku alimentacyjnego wobec czego alimenty od kwietnia 1988 roku do kwietnia 2004 roku były wypłacane z funduszu alimentacyjnego.

W dniu 11 kwietnia 2012 roku M. P. złożył wniosek o umorzenie zadłużenia wobec likwidowanego funduszu alimentacyjnego i w efekcie rozpoznania tego wniosku organ rentowy wydał zaskarżoną decyzję, ustalając zadłużenie wobec funduszu na kwotę 40.325,54 złotych.

Sąd ustalił, że M. P. jest żonaty, jednakże od dwudziestu lat pozostaje z żoną w faktycznej separacji. Obecnie samodzielnie zamieszkuje w mieszkaniu komunalnym o powierzchni 30m² w P., które jest wyposażone w bieżącą wodę, centralne ogrzewanie oraz gaz. Nie ma nikogo innego na utrzymaniu. Nie posiada środków zgromadzonych na rachunku bankowym, a także papierów wartościowych. Nie figuruje w ewidencji gruntów i budynków, jako właściciel, współwłaściciel lub użytkownik wieczysty dla gruntów położonych na terenie powiatu (...). Wartość posiadanego majątku ruchomego (telewizor, lodówka, pralka) określił na 700 złotych. Wnioskodawca na wykształcenie zawodowe, z zawodu jest kierowcą-mechanikiem. Obecnie nie pracuje, od kwietnia 2012 roku jest zarejestrowany, jako osoba bezrobotna. W dniu 1 kwietnia 2011 roku rozpoczął prowadzenie działalności gospodarczej pod nazwą P. (...) P. M., jednakże od dnia 1 lipca 2011 roku działalność ta jest zawieszona. Z tytułu prac dorywczych uzyskuje około 200 złotych miesięcznie. Nie ma żadnych zobowiązań wobec banków i osób fizycznych. Wysokość stałych miesięcznych opłat stanowi kwotę 335 złotych. Wnioskodawca zalega w opłatach na rzecz Zakładu (...) w P. za lokal, w którym zamieszkuje. Na dzień 3 czerwca 2012 roku kwota zaległości wynosiła 5.288,28 złotych.

Od 1 maja 2012 roku Burmistrz Miasta P. przyznał mu dodatek mieszkaniowy w kwocie 117,97 złotych miesięcznie, na okres do 31 października 2012 roku. Sąd wskazał nadto, że wnioskodawca opiekuje się chorą psychicznie 82-letnią matką, która jednak zamieszkuje osobno i dysponuje świadczeniem emerytalnym w wysokości 1.036 złotych miesięcznie. Matka wnioskodawcy korzysta z pomocy świadczonej przez Ośrodek Pomocy (...) w P.. Początkowo była to specjalistyczna usługa opiekuńcza przez pięć godzin dziennie w dni robocze i po trzy godziny dziennie w dni wolne od pracy, soboty i niedziele (wymiar usługi podwyższony z uwagi na podjęcie zatrudnienia przez wnioskodawcę). Od 1 kwietnia 2012 roku wymiar świadczonych usług został zmniejszony do trzech godzin w dni robocze w związku z faktem utraty pracy przez wnioskodawcę.

Sąd podkreślił nadto, że wnioskodawca jest zdrowy, nie ubiega się o przyznanie renty z tytułu niezdolności do pracy, nie dysponuje orzeczeniem o stopniu niepełnosprawności. Sąd Okręgowy stwierdził, że z raportu ze stanu konta wnioskodawcy wynika, że w okresie od 31 grudnia 1994 roku do 12 marca 2003 roku nie dokonał żadnej wpłaty, zarówno na poczet alimentów bieżących, jak i zaległych. Pierwsza wpłata w wysokości 250 złotych została odnotowana w dniu 13 marca 2003 roku, następnie wnioskodawca wpłacał lub były egzekwowane przez komornika kwoty od 50 złotych do 347,67 złotych.

Dokonując oceny tak ustalonego stanu faktycznego Sąd Okręgowy uznał, że odwołanie nie jest zasadne. Zgodnie bowiem z treścią art. 68 ust. 1 ustawy z dnia 28 listopada 2003 roku o świadczeniach rodzinnych (tekst jedn. Dz. U. z 2006 roku, Nr 139, poz. 992] w szczególnie uzasadnionych przypadkach związanych z sytuacją zdrowotną lub rodzinną osoby, przeciwko której jest prowadzona egzekucja alimentów, likwidator może umorzyć należności likwidowanego funduszu z tytułu wypłaconych z funduszu świadczeń.

Zdaniem Sądu, przez szczególnie uzasadnione okoliczności należy rozumieć chorobę dłużnika lub członków jego rodziny, nad którymi osoba zobowiązana do spłaty należności sprawuje bezpośrednią opiekę uniemożliwiającą pozyskanie dochodów niezbędnych do podjęcia spłaty zadłużenia, bezskuteczność egzekucji, ubóstwo zagrażające

dalszej egzystencji dłużnika poprzez nie zapewnienie minimum socjalnego w zakresie, który uniemożliwia spłatę zadłużenia w dłuższym okresie czasu, zdarzenia losowe, klęski żywiołowe.

Według Sądu pierwszej instancji, zgromadzony w sprawie materiał dowodowy, nie stanowi podstawy do umorzenia przedmiotowych należności. Sąd wskazał, że w pełni podziela stanowisko Sądu Apelacyjnego w Katowicach wyrażone w wyroku z dnia 17 kwietnia 2007 roku (sygn. akt III AUa 336/06, Biuletyn Sądu Apelacyjnego w Katowicach z 2008 roku, Nr 1, poz. 4, Lex nr 446757), iż „do przyjęcia, że zachodzi „szczególnie uzasadniony przypadek” pozwalający na umorzenie należności likwidowanego funduszu alimentacyjnego nie wystarcza ustalenie, że zobowiązany aktualnie nie posiada środków utrzymania, ale konieczna jest także ocena, iż przy uwzględnieniu jego wieku, stanu rodzinnego, kwalifikacji zawodowych oraz rokowań zdrowotnych nie będzie on w stanie również w przyszłości spłacać tych należności bez narażania siebie i swojej rodziny na pozbawienie możliwości zaspakajania podstawowych potrzeb życiowych”.

Wnioskodawca, jak sam wskazuje, nie choruje, nie przedstawił żadnej dokumentacji medycznej, z której wynikałoby ograniczenie jego zdolności do podjęcia zatrudnienia. Nie jest uznany za osobę całkowicie lub częściowo niezdolną do pracy, nie ma orzeczonego stopnia niepełnosprawności. W ocenie Sądu, taka sytuacja pozwala wnioskodawcy świadczyć pracę, czego zresztą dowodzi podejmując prace dorywcze, a tym samym może on uzyskiwać dochody umożliwiające konsekwentne regulowanie zaległości alimentacyjnych.

Trudna sytuacja finansowa i związane z nią zaległości w opłatach eksploatacyjnych również, zdaniem Sądu Okręgowego, nie stanowi dostatecznej argumentacji za umorzeniem należności. Ma ona powszechny charakter wśród dłużników funduszu alimentacyjnego. Dodatkowo dokonując oceny odwołania wnioskodawcy, Sąd pierwszej instancji podkreślił, iż miał na uwadze fakt, że M. P. uchylał się od wynikającego z art. 133 § 1 kro obowiązku alimentacyjnego wobec swoich dwojga dzieci. Taka sytuacja trwała aż szesnaście lat (1988-2004). Negatywna postawa wnioskodawcy wynika również z faktu, że w okresie od 31 grudnia 1994 roku do 12 marca 2003 roku nie dokonał żadnej wpłaty na poczet alimentów zaległych i bieżących.

Umorzenie zadłużenia, w ocenie Sądu, stanowiłoby premiowanie postawy wnioskodawcy i akceptację sytuacji, w której zobowiązany do alimentacji świadomie, przez długi okres czasu, uchylał się od ciężącego na nim obowiązku.

Wnioskodawca jest osobą zdolną do pracy, stan zdrowia umożliwia podjęcie zatrudnienia lub podejmowanie prac dorywczych. Nie ma nikogo na utrzymaniu, z nikim nie pozostaje we wspólnym gospodarstwie domowym. Wprawdzie, jak twierdzi, opiekuje się 82- letnią matką, która jest niezdolna do samodzielnej egzystencji, jednak należy zauważyć, że w dni robocze ma ona zapewnioną pomoc specjalistycznej opieki.

Z tych względów, zdaniem Sądu, brak jest podstaw do przyjęcia, że w przypadku wnioskodawcy zachodzi „szczególnie uzasadniony przypadek związany z sytuacją rodzinną i zdrowotną”, o jakim mowa w art. 68 ust. 1 ustawy o świadczeniach rodzinnych i dlatego jego odwołanie podlegało oddaleniu na podstawie art. 477¹⁴ § 1 kpc.

Apelację od tego wyroku złożył wnioskodawca M. P. zaskarżając wyrok w całości. Jak wynika z treści apelacji skarżący domaga się zmiany wyroku i umorzenia należności likwidowanego funduszu alimentacyjnego. Zdaniem apelanta, konieczność sprawowania opieki nad 82 – letnią chorą psychicznie matką stanowi szczególnie uzasadniony przypadek przemawiający za umorzeniem należności alimentacyjnych funduszu. Pomoc świadczona przez opiekunkę sprowadza się do opieki tylko przez 3 godziny dziennie. Nadto skarżący podniósł, że nie jest prawdą jakoby uchylał się od spłaty zadłużenia albowiem zgodnie z wyrokiem z dnia 10 marca 2003 roku do 29 listopada 2010 roku, t.j. do chwili utraty pracy. Nie zgodził się też ze stanowiskiem Sądu pierwszej instancji, że prace dorywcze mogą być stałym źródłem utrzymania i umożliwiać spłatę zadłużenia, wskazując, że z uwagi na wiek i brak ofert pracy w miejscu zamieszkania, nie ma możliwości podjęcia stałego zatrudnienia.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje;

Apelacja nie zasługuje na uwzględnienie. Wbrew podniesionym w niej zarzutom Sąd Okręgowy dokonał prawidłowych ustaleń faktycznych i wydał trafne, odpowiadające prawu rozstrzygnięcie. Sąd Apelacyjny w całej rozciągłości podziela ustalenia Sądu pierwszej instancji i przyjmuje je za własne, co sprawia, że nie zachodzi potrzeba ich szczegółowego przytaczania.

W myśl cytowanego także przez Sąd pierwszej instancji art. 68 ust. 1 ustawy z dnia 28 listopada 2003 roku o świadczeniach rodzinnych (tekst jednolity: Dz.U. z 2006 roku, Nr 139, poz. 992 ze zm.), w szczególnie uzasadnionych przypadkach związanych z sytuacją zdrowotną lub rodzinną osoby, przeciwko której jest prowadzona egzekucja alimentów, lub osoby zobowiązanej do zwrotu bezpodstawnie pobranych świadczeń z funduszu, likwidator może umorzyć, rozłożyć na raty lub odroczyć termin płatności należności likwidowanego funduszu z tytułu wypłaconych lub bezpodstawnie pobranych świadczeń z funduszu.

Z przytoczonego wyżej przepisu wynika zatem, że umorzenie należności funduszu może mieć miejsce tylko w szczególnie uzasadnionych sytuacjach. Jak stwierdził Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 3 lutego 2010 roku, I UK 270/09 (LEX nr 585729), a wyrażony pogląd Sąd Apelacyjny podziela, „szczególnie uzasadnione przypadki związane z sytuacją zdrowotną lub rodzinną zobowiązanego to sytuacje nadzwyczajne (wyjątkowe), powstałe w wyniku wypadku losowego, a w każdym razie istniejące niezależnie od zobowiązanego, w następstwie których jego sytuacja ulegnie takiemu pogorszeniu, że nie jest on w stanie na bieżąco spłacać swoich należności, a nadto nie ma perspektywy poprawy i zmiany tej sytuacji”.

Analiza zebranego w sprawie materiału dowodowego uzasadnia, w ocenie Sądu odwoławczego, ustalenie że w sytuacji ubezpieczonego taki szczególnie uzasadniony przypadek nie zachodzi.

W stanie faktycznym rozpoznawanej sprawy nie ulega wątpliwości, co trafnie podkreślił Sąd pierwszej instancji, że sytuacja rodzinna i materialna wnioskodawcy jest trudna. Jest bowiem niewątpliwe, że sprawuje on opiekę na 82-letnią, chorą psychicznie matką, a jedynym źródłem jego utrzymania są niewielkie przychody uzyskiwane z pracy dorywczej. Wnioskodawca posiada zaległości z tytułu czynszu, a jak wynika z załączonego do apelacji pisma z dnia 10 lipca 2012 roku Burmistrz Miasta P. wypowiedział mu umowę najmu lokalu mieszkalnego.

Taki stan rzeczy nie jest jednak równoznaczny z istnieniem „szczególnie uzasadnionych przypadków”, o których mowa w omawianym przepisie. Wskazana sytuacja, a szczególności fakt, że wnioskodawca jest osobą zdrową, posiada wyuczony zawód kierowcy-mechanika, nie wyłącza bowiem możliwości bieżącego spłacania należności funduszu w niewielkich kwotach miesięcznych. Wnioskodawca jak trafnie zauważył Sąd pierwszej instancji, ma możliwość podjęcia pracy, czy to w wyuczonym zawodzie, czy też innej pracy fizycznej. Przeszkodą w podjęciu zatrudnienia, w ocenie Sądu odwoławczego, nie może być wskazywana przez wnioskodawcę konieczność opieki nad matką. Jak wynika bowiem z twierdzeń zawartych w apelacji, zmniejszenie wymiaru godzin pracy opiekunki społecznej, wynikało z faktu niepozostawania w zatrudnieniu M. P.. Oznacza to, że podjęcie pracy spowodowałoby zwiększenie świadczonej pomocy. Poza tym pozostając w zatrudnieniu, wnioskodawca miałby także możliwość ewentualnego wynajęcia dodatkowej opieki.

Podnieść nadto należy, iż dokonując ustaleń w zakresie spełnienia przez wnioskodawcę przesłanek umorzenia należności określonych w cytowanym wyżej art. 68 ust. 1 ustawy o świadczeniach rodzinnych, nie można pomijać faktu, że konieczność spłaty zadłużenia na rzecz funduszu alimentacyjnego jest konsekwencją wieloletniego niewywiązywania się przez niego z obowiązku alimentacyjnego względem dzieci, które nie było w stanie utrzymać się samodzielnie.

Sąd Apelacyjny podziela pogląd Sądu Najwyższego wyrażony w wyroku z dnia 6 sierpnia 2008 roku, II UK 359/07 (OSNP z 2010 roku, nr 1-2, poz. 18), że „z art. 133 § 1 k.r.o. wynika, że rodzice obowiązani są do świadczeń alimentacyjnych względem dziecka, które nie jest jeszcze w stanie utrzymać się samodzielnie. Kodeks ten statuuje zasadę równej stopy życiowej rodziców i dzieci (por. art. 87 i 91 k.r.o.). Trudna sytuacja materialna i życiowa rodziców

nie zwalnia ich od obowiązku świadczenia na potrzeby dzieci. Rodzice obowiązani są dzielić się z dziećmi nawet bardzo szczupłymi dochodami.

W świetle powyższego brak jest podstaw do przyjęcia, że w przypadku M. P. zaistniały szczególnie uzasadnione przypadki wskazujące na zasadność wniosku o umorzenie należności funduszu alimentacyjnego.

Z tych względów i na podstawie art. 385 kpc Sąd Apelacyjny orzekł jak w wyroku.